

Remissyttrande 2020-05-06

Till: Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Enheten för offentlig upphandling
Dnr: Fi2020/01934/OU

Ett stärkt spelarskydd till följd av spridningen av sjukdomen covid-19

Remissvar från Prostatacancerförbundet

Med anledning av promemorian om ett stärkt spelarskydd till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 vill Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet lämna följande synpunkter.

I den föreslagna tillfälliga förordningen vill man stärka spelarskyddet för de mest riskfyllda spelformerna. Vi delar uppfattningen att det i rådande läge krävs ytterligare åtgärder för att värna spelare i riskzonen. För att säkerställa att detta inte felaktigt drabbar de mindre riskfyllda allmännyttiga lotterierna, vilket avsevärt skulle påverka finansieringen av det svenska civilsamhället, krävs förtydliganden i förordningen att den föreslagna bonusbegränsningen endast gäller de delar av spelmarknaden som erbjuder de mest riskfyllda spelen.

Finansiering av civilsamhället från allmännyttiga lotterier

De allmännyttiga lotterierna i Sverige verkar i en mycket lång tradition av att det civila samhällets organisationer finansieras genom ansvarsfull lottförsäljning. Systemet anses så välfungerande och långsiktigt stabilt att den allmännyttiga delen av marknaden har givits en särställning inom den nya spellagstiftningen. Med en återbetalningsgrad på max 50 %, skattebefrielse för licenshavarna och krav på att överskottet ska gå till allmännyttig verksamhet skiljer sig de allmännyttiga lotterierna kraftigt från licenshavare på den konkurrensutsatta delen av spelmarknaden till organisation, volym och spelformat.

Lotteriverksamheten är och har varit högst avgörande för det svenska civilsamhällets utveckling. Överskottet från allmännyttiga lotterier var enligt Statskontorets senaste rapport 1,45 miljarder kronor 2019, detta utgör nästan 20 procent av civilsamhällets årliga intäkter. I rådande läge är dessutom behovet av insatser från civilsamhällets organisationer större än någonsin. Coronakrisens ekonomiska konsekvenser för civilsamhället riskerar dock att bli förödande. Enligt en ny rapport presenterad av Giva Sverige riskerar civilsamhället att förlora 1,1 miljarder kronor under 2020 (Så drabbas civilsamhället av Corona krisen, Giva Sverige, 2020-04-24).

Att värna den fortsatta finansieringen av den allmännyttiga sektorn är ett av den nya spelmarknadsmodellens huvudmål. Spel för allmännyttiga ändamål gavs ett eget kapitel i den nya spellagen (kap. 6) och den 18 december 2018 beslutade riksdagen att ett av de nya målen för spelmarknaden ska vara att ge goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel.

Varför är allmännyttiga lotterier inte lika farliga som andra spelprodukter?

De allmännyttiga lotterierna står för ett tryggt spelande där man har möjlighet att vinna varor eller pengar, samtidigt som man bidrar till ideella och välgörande ändamål. Med en lång tradition på den svenska spelmarknaden har dessa lotterier en gedigen erfarenhet av spelansvar och tryggt spelande.

Lotterier och nummerspel är enligt Folkhälsomyndigheten/Swelogs dessutom den spelform som har minst andel problemspelare följt av i tur och ordning hästar, bingo och sportspel/vadslagning. Enligt rapporten från 2019 är det ca 2 av 100 lottköpare som har någon form av problemspelande, medan motsvarande andel hos de som spelar på värdeautomater, kasino eller poker är nästan en av fem. Denna femtedel står dessutom för hela 70% av de satsade pengarna.

Bedömningen att spel har olika farlighetsgrad delas även av regeringen. I direktiven till Spelmarknadsutredningen skriver man:

"Spel har olika farlighetsgrad. Studier har visat att kasinospel online och spel på värdeautomater tillhör de mest beroendeframkallande spelen. Skadeverkningarna av dessa spel bör därför följas närmare än andra spel som t. ex bingo eller skraplotter".

Detta var också vägledande när den nya Spellagen infördes och de allmännyttiga lotterierna gavs ett eget segment på marknaden och ett eget kapitel i Spellagen (kap 6). Ett antal regleringar omgärdar de allmännyttiga lotterierna som inte omfattar den konkurrensutsatta licensmarknaden; vinståterbetalningen har ett tak på 50%, licens får endast sökas av föreningslivet och man omfattas av skattebefrielse då överskottet måste gå till allmännyttiga ändamål.

Ytterligare bekräftelse på att lotterier inte har samma farlighetsgrad som annat spel kom när Spelinspektionen beslutade att det allmännyttigas lotteriverksamhet vare sig kunde eller fick omfattas av det nationella självavstängningsregistret Spelpaus för fysiska lotter, då produkterna är undantagna krav på registrering.

Skillnaderna i farlighetsgrad bekräftas av Stödlinjens sammanställning (årsredovisning 2018) över vilka som ringer för att få stöd i sitt spelmissbruk. Här visas med all önskvärd tydlighet att det är ett fåtal procentenheter som söker hjälp med bakgrund i köp av lotter, och att över 60 procent söker hjälp för sitt beroende av kasinospel online.

Att därmed ålägga de allmännyttiga lotterierna samma restriktioner som nätkasino eller andra riskfyllda spelformer bidrar inte till regeringens mål om att värna personer i riskzon för problemspelande, utan riskerar istället att kraftigt försvåra de allmännyttiga lotteriernas förmåga att bidra till civilsamhällets oberoende finansiering.

Nedan följer en genomgång av våra synpunkter på förslagen om tillfälliga spelansvarsåtgärder.

3.1 Insättnings - och förlustgränserna får uppgå till högst 5000 kronor per vecka.

Inget att erinra.

3.2 Samtliga spelare ska begränsa sin inloggningstid

Inget att erinra.

3.3 Ett bonuserbjudande får uppgå till högst 100 kronor

Flera avgörande skillnader kan konstateras mellan de allmännyttiga lotteriernas premier och de bonusar som lagstiftaren anser är nödvändiga att reglera. Premierna delas inte ut i relation till spelarens eventuella förluster, de är inte omsättningsbara i utbetalning av pengar och värdet av exempelvis en rabatterad lott eller en premie i stil med ett lakansset är inte jämförbart med freespins på ett onlinekasino.

Det faktum att premier under många år har delats ut till deltagare i prenumerationslotterier vid fler tillfällen än det inledande lottköpet, utan anledning till åtgärd från lagstiftare eller tillsynsmyndighet, pekar på samma slutsats. Till detta kommer att just återkommande premier är en viktig del av de allmännyttiga lotteriernas relationsbyggande med de prenumeranter som inte sällan är mångåriga deltagare i lotteriet.

När nya förslag om att stärka spelarskyddet med rätta görs var syftet att de skulle riktas mot de mest riskfyllda spelen. De föreslagna föreskrifterna om bonusar riskerar dock att drabba allmännyttiga lotterier som redan har ett tak på återbetalningsprocent och inte erbjuder de mest riskfyllda spelen till de svenska konsumenterna.

Det riskerar dessutom att slå dubbelt hårt mot de allmännyttiga lotterierna som dels blir drabbade av en reglering som inte borde gälla dem, dels att civilsamhället tappar än mer finansiering i den pågående krisen. Civilsamhället riskerar redan att förlora 1,1 miljarder kronor under 2020 på grund av Coronakrisen enligt ovan nämnda rapport från Giva Sverige.

Ett tak på dessa incitament innebär kraftigt minskade överskott. På dessa 7 månader som de tillfälliga restriktionerna föreslås gälla skulle överskottet till civilsamhället minska med mer än 100 miljoner kronor. Stora resurser som allvarligt påverkar civilsamhällets oberoende finansiering.

Föreskrifterna som nu presenteras står i detta hänseende alltså i konflikt med de mål med den nya spellagstiftningen som riksdagen har enats kring: "goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel". Regeringen bör därför klargöra vilka licenstyper, enligt kapitel i spellagen, som ska omfattas av de nu föreslagna begränsningarna så att åtgärder riktas mot de delar av spelmarknaden som omfattar de mest riskfyllda spelen.

Förslag:

Att regeringen klargör vilka licenstyper, enligt kapitel i spellagen, som ska omfattas av de tillfälliga föreskrifterna i paragraf sju.

Övrigt

Vi är mycket positiva till uppdraget till Spelinspektionen och att regeringen samtidigt gör insatser för att stärka kanaliseringen, vilket är viktigt för att stärka konsumentskyddet. Arbetet med att stänga ute de olagliga spelbolagen måste intensifieras så att kanaliseringen ökar.

Konsekvensanalys

Bonusregleringen hotar Datumlotteriets överlevnad

Datumlotteriet är en mycket viktig inkomstkälla för Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet. Under 2019 kom en tredjedel av Bröstcancerförbundets intäkter från lotterier. För Prostatacancerförbundets del bidrog lotterier med 15 procent av intäkterna. Dessa medel möjliggör livsviktig cancerforskning. På grund av bonusregleringen som infördes i den nya spellagen, som även förbjuder enkla varupremier till lottköpare efter det första köptillfället, är Datumlotteriets framtid tyvärr hotad. Mellan 2020 och 2022 förväntas överskottet i lotteriet minska med mer än 25 procent.

Förslaget om att tillfälligt begränsa bonusar till högst 100 kronor kommer att förvärra situationen ytterligare. Vid prenumerationsförsäljning är varupremier ett etablerat verktyg och begränsningen riskerar att göra vissa uppskattade försäljningskanaler, såsom postal marknadsföring, ekonomiskt ohållbara. Om förslaget blir verklighet förväntas överskottet till Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet minska med över tio procent under 2020. Även om denna begränsning är tillfällig blir effekten sannolikt beständig då det skulle vara oerhört kostsamt att kompensera för utebliven rekrytering vid ett senare tillfälle.

Sammantaget riskerar bonusregleringen, såväl befintlig som föreslagen, att hota Datumlotteriets fortsatta överlevnad på den svenska spel -och lotterimarknaden.

Coronakrisen slår hårt mot det svenska civilsamhället

Coronakrisen slår oerhört hårt mot det svenska civilsamhället. Enligt en rapport från Giva Sverige ("*Så drabbas civilsamhället av coronakrisen*" 24 april 2020) riskerar Coronakrisen att få förödande ekonomiska konsekvenser för civilsamhället. Till följd av minskat givande, försvagad second hand-försäljning och inställd verksamhet kan civilsamhället förlora över en miljard kronor under 2020. Det livsviktiga arbete som civilsamhället gör riskerar att förgås.

I en tid när civilsamhällets framtid står på spel vore det olyckligt att försämra möjligheterna för allmännyttiga organisationer att finansiera sin verksamhet genom lotterier. Dessa medel kan bli avgörande för att bibehålla ett starkt civilsamhälle. Förslaget om att tillfälligt begränsa bonusar till högst 100 kronor slår mycket bredare än det tänkta och rimliga syftet. Det kommer att drabba allmännyttiga organisationer, som redan är rejält ansatta under coronakrisen, mycket hårt.

Vänliga hälsningar

Prostatacancerförbundet
Göran Hellberg
Generalsekreterare



Prostatacancerförbundet
Barks väg 14
170 73 SOLNA
070-280 10 83
08-655 44 30
goran@prostatacancerforbundet.se
www.prostatacancerforbundet.se
Vi finns också på Facebook!